

Atvykimas

Miestas išnyra kaip tamsi dėmė artėjančios aušros sutemų gaubiamose vandens platybėse. Gal tai sala, gal pusiasalis. Paties Miesto nė nematyti, bet jis žino, kad turi tuoj išnirti kažkur ten – toliuose. Stovi kelto priekyje prie rūdžių apėsto, seniai dažus pamiršusio borto ir nenukreipdamas akių žvelgia tik pirmyn – tamsi dėmė anapus vandenų pamažu plečiasi, ryškėja kranto kontūrai, atsiveria krūmynai, medžiai, o miestas dunkso dar tolėliau, ir jo blausus atspindys atsimuša nuo vos šviesėjančio dangaus.

Keltininkas, vis žiaumodamas tabaką, stovi nublukusiu brezentu dengiamoje vairininko kabinoje, kurią labiau tiktų vadinti būdele, įrengta denio viduryje, viena ranka nepaleidžia vairo, kita maskatuoja pagal bangų ritmą ir į jį beveik nepažvelgė visą kelionę. Kartą jis, vienintelis keleivis, nugara pajuto žvilgsnį iš padilbų, bet kai staigiai grįžtelėjo, judviejų akys nesusidūrė, nes keltininkas paslėpė sąvarias po plačiais antakiais ir nuleistomis blakstienomis.

Laivas vienodu ritmu priekiu panirdavo į vandenį, kuris atrodė visai neperžvelgiamas, tarsi juoda bedugnė, vėl išnirdavo pakilęs ant neaukštos bangos keteros. Lėtai į taktą siūbavo virš vairininko kabinos kybantys žibintas. Jokių emocijų neišduodantis keltininko veidas tarsi sakė, kad jis nejunta nieko, kas anapus jo minčių, jeigu jos ir aplanko.

Įsėdo į keltą visai lengvai, gal net paprasčiau, nei tikėjosi. Pusamžis keltininkas – tiksliau šio pakumpusio, rusvo veido su tikriausiai senų muštynių rando pėdsaku ties smarkiu vyriškio amžių būtų sunku nusakyti – iš pradžių papurtė galvą. Atseit negaliu nuplukdyti, nes reikia leidimo. Jis parodė komandiruotės lapą. Keltininkas tik užmetė akį, bet į rankas nepaėmė.

– Kodėl norite plaukti šiuo keltu? Juk aš tik paštą ir kokius smulkius krovinius, jei jų yra, gabenu... Ir atplauksim ne į uostą, o į tuščią krantinę. Ten nieko nėra, jūsų nė neužregistruos, – tingiai suburbėjo keltininkas, nutęsdamas žodžius.

– Taip reikia. Man geriausia plaukti su jumis, – atsakė jis ir pridūrė: – Visiems taip geriau.

Tai jis pasakė ramiu balsu, bet buvo pasirengęs ir kitam žingsniui, jei keltininkas imtų priešgyniauti. Tačiau neprireikė – neprieštaravo.

– Na, jei taip... – tik iškošė keltininkas pro dantis ir, nežiūrėdamas keliauninkui į akis, truktelėjo pečiais.

Jis tai suprato kaip leidimą lipti į keltą. Ir nuo trapo vikriai išoko į denį.

Visą kelionę jiedu vienas kitam nepratarė nė žodžio. Keltininkas kiurksojo savo kabinoje ir beveik nepastebimai vairavo keltą, kartais sau negarsiai pašvilpaudamas kokią melodiją. O jis – tvirtai sudėtas, augalotas, į ketvirtą dešimtį neseniai įkopęs vyras – neatitraukė akių nuo vandens juodumos. Jo nemigdė monotoniškas bangų pliuskenimas kiaurą naktį, slopus variklio burzgas, kol pradėjus švisti įžvelgė Miestą, kurio planą buvo gerai išstudijavęs – taip viską įsidėmėjo, kad nė neprireikė išsitraukti iš kuprinės popierių. Tarsi matytų juos atverstus prieš akis. Fotografinė atmintis jo niekada nenuvylė – gal įgimta, gal įgyta tokias užduotis vykdant.

Jis žinojo, kad Miestas turi nedidelį uostą, ten yra ir kontrolės tarnybos, bus prisišvartavę kokie du ar trys prekiniai laiveliai. Ne daugiau. Žino: žvejybai Miestas įkūręs porą artelių, prižiūrimi žvejai plaukioja priekrantės vandenimis, o pavieniams gyventojams leidžiama žvejoti tik nuo kranto. Bijoma, kad išplaukusius bus sunku sukontroliuoti. Tačiau ir tokiame apmirusiame uostelyje dėmesio jam nereikia, todėl pasirinko tuščią krantinę, kur prisišvartuoja tik šis paštą ir smulkius

krovinius gabenantis keltas, gal dar koks iš anapus atvykstantis kateris.

Vis labiau artėjanti krantinė pasirodo tokia, kokią jis ir įsivaizdavo studijuodamas Miesto planą. Aušra pradraskė miglą, bet dangus liko švininis, jo atspindys krito ant neasfaltuotos, nuo lietaus papilkėjusiomis lentomis išklotos prieplaukos. Ant kranto kyšo keli metaliniai kabliai. Vienas kelias, visai siaurutis, duobėtas, žolėm apaugęs, suko į kairę ir kilo aukštyl link krūmokšniais ir skurdžiais beržais apaugusio aukšto skardžio, o kitas, kiek labiau išvažinėtas, platesnis, vedė tiesiai. Žinojo – juo nueis į Miestą.

Keltas priartėja prie prieplaukos, trinkteli į jos pakraščiu sukabintas senas padangas. Tuo metu keltininkas nelauktai vikriai pagal savo kresną sudėjimą iššoka iš kabinos, čiumpa švartavimosi virvę ir, atvykėliui sudvejojus, ar ateiti į pagalbą, taikliai užneria kilpą ant storo metalinio kablio – kaip vesternuose matyti kaubojai užmeta lasą ant prerijų žirgų. Po akimirkos tai pakartoja su kita virve. Laivas dar kartą kitą atsitrenkia į smūgius sušvelninančias prieplaukos padangas ir šiek tiek siūbuodamas ima plūduriuoti šalia krantinės. Jis, nelaukdamas, kol keltininkas nuleis trapą, stipriai atsispiria į denį ir iššoka ant prieplaukos lentų. Žmoniškai neatsisveikina su keltininku, tik mosteli ranka, šis irgi vos pastebimu mostu jį išlydi nepratardamas žodžio.

Pirma diena

Niekas jo nepasitinka – jis ir norėjo pakliūti į Miestą nepastebimai, todėl ir pasirinko šią apleistą prieplauką. Apsidairo. Nejusti, kad kas jį stebėtų pats likdamas nematomas, o jis tokioms situacijoms išsiugdė iki šiol niekada neapgavusią intuiciją.

Tvirtu žingsniu pasuka smėlėtu keliuku į Miestą, tarsi ne kartą būtų juo ėjęs, nors niekada čia nesilankė. Žemėlapis atverstas galvoje kaip nuotrauka, kurią matai prieš akis. Praeina pro padrikai išsimėčiusius medžius, daugiausia nuskurdušių beržų saleles, susiraizgiusius krūmynus, už jų vėl driekiasi smėlinga dykvietė su retos žolės lopiniais. Tada tolyje išvysta pirmuosius vienaukščius priemiesčio namus. Panašius į apleistus sandėliukus. O gal jie tam dar ir tarnauja? Arba tarnavo iki karantino, dabar tiesiog palikti ir pamiršti.

Dangus vis dar balzganai prarūgęs, nors rytas jau įsibėgėjęs. Kelias kiek išplatėja, ir jis praeina tai vienoje, tai kitoje pusėje stūksančius pastatus, gal irgi sandėlius, bet didesnius. Tik juose taip pat jokios šviesos, žmonių nematyti. Gal Mieste vis dar ankstyvas metas? Eina tolyn nieko nesutikdamas – jokios gyvos dvasios jo kelyje. Ką gi, jis žino, kur eiti, Miestas nėra didelis, motelio neppureiks ieškoti išsitraukus žemėlapi.

Kelias, iš pradžių atskirais nudrengtais asfalto ruožais, pamažu virsta asfaltuota gatve. Namai aukštėja. Vienas kitas langas ima išsiskirti ryto pilkšvumoje kad ir blausia šviesele.

Pasigirsta burzgimas. Jis pakelia galvą ir įsistebeilija į su juo prasilenkiantį autobusą. Salonas neapšviestas, nesuprasi, kiek keleivių jame sėdi, tik kelių galvų siluetai šmėkšteli pro jį ir dingsta iš akiračio sankryžoje autobusui pasukus dešinėn.

Jis eina tiesiai, nekeisdamas krypties. Pravažiuoja ir lengvasis automobilis, pro tamsintus langus vėl nematyti, kas jame sėdi.

Štai pagaliau pirmas praeivis! Pamato jį iš tolo. Nenusakomo amžiaus vyriškis: gal jam penkios dešimtys, o gal tik trisdešimt – apsimūturiavęs iki ausų apsiaustu, nors nėra šalta. Eina link jo ta pačia išsiklaipiusio, remonto dešimtmečiais neregėjusio šaligatvio puse. Galvos nepakelia, jų akys nesusiduria prasilenkiant.

Namai abipus kelio dar labiau paaukštėja – trijų, kai kurie ir keturių aukštų, bet visi seniai dažytais fasadais, pilki, netekę kadaise buvusių spalvų. Rengdamasis misijai jis įsivaizdavo, kad pateks į bespalvį miestą, bet šis Miestas jam pasirodo dar pilkesnis nei vaizduotės sukurtas jo vaizdas. Matyt, kitoks ir negali būti šis Uždraustas Miestas.

Eina kiek labiau prašvitusia, bet vis dar apytušte gatve, rytui neiįprastoje tyloje girdėdamas savo žingsnių aidą, ir tarsi žemėlapyje regi, kad artėja prie komandiruotės lape nurodyto motelio. Nedidelio viešbutuko, kuriame apsistoja retai, visai retai, į Miestą iš Centro atsiųsti tarnautojai. Jis irgi taip prisi-statys, nors apie jo atvykimą lyg ir turėjo būti pranešta Miesto Statistikos valdybai, į kurią jis ir atvyksta. Taip nurodyta jo komandiruotės lape.

Prasilenkia dar su vienu kitu praeiviu. Jau nestebina, kad jie nepakelia į jį akių, ir jis pats jų lyg nemato užsigalvojęs. Matyt, taip įprasta Mieste.

Aplenkus kažkokią lėčiau einančią moteriškę, jo žvilgsnis užkliūva už pilko, kaip ir visi čionykščiai pastatai, triaukščio

namo. Tačiau geriau įsižiūrėjus matyti, kad šio kiek kitoks fasadas – neapsilaukęs, nes išvis netinkuotų baltų plytų, ir stovi kiek atokiau nuo šaligatvio. Aptvertas metaline tiesių stulpelių tvora, tik joje nematyti vartų. Gal jie buvo, bet likusi vien įėjimo į kiemą ertmė. Pagaliau susigaucho – tai turi būti jo užsakytas motelis, nors jokios iškabos nėra. Prieš išvykdamas vartė aptrintą šio pastato nuotrauką.

Pereina kiemą, palypėja prieangio laipteliais, praveria masyvias juodas duris – veriasi sunkiai, sugirgžda seniai tepėti vyriai – ir pakliūva į prieblandoje skendintį vestibulį. Ant registratūros pulto įžiebta spingsulės ryškumo stalinė lempa. Užveriant lauko duris skimbteli virš jų kybantis varpelis.

Ilgai laukti ir dairytis netenka. Dar nespėjus nė žingsnio žengti, iš kambario praviromis durimis galvą iškiša apyjaunė moteris. Veidas prakaulus, pilkšvas ir kartu pabalęs, skruostikauliai aštrūs, o lūpos tarsi bekraujės ir neišduoda amžiaus. Ji nepasiseikina, tik klausiamai pakelia antakius ir prieina prie registratūros. Jokių susidomėjimo ženklų. Sakytum, šalta kaip ledas.

Jis prisistato, ištiesia komandiruotės lapą. Moteris, vis dar netardama nė žodžio, paima popierių, skaito. Atidžiau nužiūrėjęs nusprendžia, kad ji greičiausiai tik įpusėjusi ketvirtą dešimtį. Visai nieko, neatstumianti, bet ir nekrentanti į akis. Moterų pulkelyje ją nelabai pastebėtum.

– Jums turbūt pranešė, kad atvyksiu... – ištaria jis, gal ir norėdamas priversti ją pagaliau prabilti.

– Nee... – netvirtu, lyg abejojančiu balsu atsiliepia. – Nepamenu, kad būtų...

Apsimeta. Jis įsitikinęs, kad turėjo perspėti, ir ji tai atsimena, nes šiame Mieste tokių dalykų užmiršti neįmanoma. Tikriausiai nesumoja, kaip reaguoti, ką jam atsakyti. Gal jai liepta jo vizitą laikyti paslaptimi, todėl nusprendžia pameluoti, neva nieko apie jį negirdėjusi. Tik kažkaip nenatūraliai suvaidino.

– Bet kambarys man tikriausiai atsiras? – paklausia jis.

– Žinoma, – jau labiau pasitikinčiu tonu atsako moteris. – Mes priimame visus iš ano kranto atplaukiančius.

– Visi kaip aš – komandiruoti?

– Vienus siunčia į valdžios įstaigas, kiti atvyksta dėl prekybos, – lyg nenoriai prabyla motelio registratorė.

– Turbūt nedaug mūsų pasirodo? – toliau kvočia, nors pats puikiai žino, kaip yra.

– Dabar būsite vienas, – atsiliepia ji.

– Ką? Vienas visame motelyje?

– Aišku, ne vienas... beje, esame vienas geriausių viešbučių Mieste.

– Greičiausiai nedaug jų ir liko, kai Miestą uždarė?

– To negalėčiau komentuoti, tai ne mano kompetencija. Tik sakiau, kad dabar būsite vienintelis iš Centro atvykęs mūsų gyventojas. Čia nuolat gyvena kelios poros, dar trys... ne, keturi vieniši vietiniai žmonės. Visi jie senyvi, mūsų Miestui nusipelnę asmenys.

– Suprantu, kad viešbutis pustuštis ir galiu rinktis iš kelių kambarių, – provokuoja jis.

– Ne visai taip, – kone piktai atšauna ji ir nejučia išsi-
duoda, kad apie jo pasirodymą žinojo iš anksto. – Jums jau

paruoštas numeris... Tai geras kambarys, vienas geriausių mūsų viešbutyje. Mes laikome jį atvykstantiems iš Centro. Jums pasisekė, kad šiuo metu daugiau nieko nėra.

– Tiesą sakant, nelengva į jūsų Miestą atkeliauti. Juk reguliarių keleivinių reisų nėra.

– Vis viena žmonės iš ten pasirodo... – netvirtu balsu paprieštarauja ji. – Taip, kaip ir jūs, komandiruoti į kokią mūsų įstaigą. O dar prekybininkai...

– Bet prekyba turėtų būti apmirusi nuo karantino laikų, – neatlyžta jis.

– Sakyčiau, jūs klystate. Na, ne taip gyvai kaip anksčiau, vis dėlto prekyba vyksta. Daug kuo patys apsirūpiname, tačiau to, be ko negalime išsiversti, mums atgabena. Nesiskundžiame.

– Stebina, kaip sugebate daugiausia patys aprūpinti Miestą. Vien maisto kiek reikia, o kur dar kitos prekės...

– Mes turime nemažus plotus už Miesto – visi pakraščiai apsodinti. Šiltadaržiai, daržai, sodai... Bulvių ir kitų daržovių užsiauginame. Žinoma, miltų reikia įsivežti, bet mūsų kepyklos duonos prikepa. Dar ir šiek tiek karvių ganosi už Miesto, auginame kiaulių, tad ir pienu, ir mėsa patys pasirūpiname. Kad ir nedaug, vis šis tas. O dar šiek tiek mums atveža iš anapus...

– Gal jūs irgi turite savo daržą?

– Na... aš labai apsikrovusi darbais viešbutyje...

– Esate jo administratorė?

– Aš jo savininkė, – išdidžiai atsako moteris.

– O! Nustebinote! Maniau, kone viskas čia priklauso Savivaldybei, pasirodo, Mieste dar likę ir privataus verslo.

– Žinoma, likę, – taria moteris, bet jos balsas išduoda, kad tokios pagyros labiau dėl akių. – Jūs prastai informuotas apie padėtį mūsų Mieste.

– Per šią komandiruotę būtinai daugiau sužinosiu ir žinių spragas bent šiek tiek užkaišysiu.

– Aaaishku... – kiek nekantriai nutęsia motelio savininkė.

– Stovite registratūroje. Gal pavaduojate darbuotoją?

– Aš darau viską. Turime mažai personalo, todėl ir sakiau, kad esu labai užsiėmusi. – Paima iš stalčiaus, matyt, jo numerio raktą, leisdama suprasti, kad gal jau užteks ją klausinėti. – Palydėsiu jus į kambarį. Gyvensite antrame aukšte. Pusryčiai nuo septintos. Čia, šalia holo, turime nedidelę valgyklą. Gal norėsite pas mus ir pietauti?

– Pietausiu Statistikos departamente, kur esu komandiruotas, jei ten yra kokia valgyklėlė ar kavinukė. Turbūt į motelį... atsiprašau, į viešbutį, per pietus negrįšiu, o pusryčiausiu, be abejo, pas jus.

– Kaip norite. Nežinau, ar Statistikos departamente yra valgykla, bet gal ten rasite, kur užkąsti. O šiandien ar pusryčiausite? Atvykote anksti, turbūt pavargote... Maždaug po valandos padengsime stalus.

– Išalkau keliaudamas visą naktį.

– Gerai, tada eime, palydėsiu į jūsų kambarį.

Išėjusi iš registratūros moteris nužingsniuoja link vesti-

biulio gale esančių įvijų laiptų. Liekna. Klubai grakščiai siūbuoja. Pilko audinio sijonėlis nuskalbtas, bet dar nenubrizgęs, prie jo priderintas taip pat pilkšvas megztinis. „Ko gero, Mieste labai madinga pilka spalva. Visi taip apsirengę“, – ši ironiška mintis virsta šypsniu, bet priekyje einanti moteris šypsenos nepastebi.

Antro aukšto koridoriuje tamsu, tik pro nedidelį apskritą langą jo gale krinta šiokia tokia ryto šviesa. Šeimininkė įžiebia palubėje kabančią lempą, prietema šiek tiek prasisklaido, ir jis gali geriau apžiūrėti siauroką koridorių ir po kelias kambarių duris iš abiejų pusių.

„Taip, motelis mažas, iš viso gal ne ką daugiau kaip dešimtį numerių teturi“, – mintyse pasitvirtina tai, ko ir tikėjosi: kuo mažiau čia gyventojų, tuo jam patogiau. Visos durys vienodos, matyt, kadaise buvo baltai dažytos, bet daug laiko spėjo prabėgti ir jos virto murzinai pilkšvomis. Lentelių su kambarių numeriais nematyti. Šeimininkė – taip ją labiau tiktų vadinti – puikiai orientuojasi ir be užrašų. Nedvejodama prieina prie durų pačiame koridoriaus gale. Jos neužrakintos. Įžengia pirma, mostu kviesdama jį.

– Čia dušas, prausykla ir tualetas. – Praveria prieškambaryje esančias duris, neįžiebdama šviesos ir neparodydama ten esančio vaizdo. Kambarys neatitvertas, prieškambaris remiasi į išplatėjusią jo erdvę.

– Štai čia jus ir apgyvendinsime. – Šeimininkė tarsi pakviečia jį įvertinti kambarį. – Neseniai suremontavome.

Nepasakytų, kad remontas matyti. Tiesa, sienos neapsilaupiusios, turbūt neseniai pilkšvai nudažytos. Vietos jam pa-

kaks. Vienas langas pridengtas tik nerta užuolaida, naktinės nėra, tad išaušus šviesa nekliudoma kris į kambarį. Nieko tokio, svarbiau, kad kai įžiebs lempą, jo iš gatvės nesimatyti. Ko gero, šešėlis lange atsispindės. Na, bet neapšviestame kambaryje jis, slėpdamasis kad ir už tokios kiauros užuolaidos, galės stebėti, kas dedasi gatvėje, pats likdamas nematomas.

Lova pristumta prie sienos priešais langą. Metaliniais rėmais, vielinė – užmetus akį atrodo, kad jos kojos pritvirtintos prie grindų. Šios dar nenumindytos, rusvų lentų. Prie galinės sienos pristumta ruda spinta, už jos šalia lango – juodas stalas. Virš jo – jokių paveikslėlių.

Kambarį įvertina vos žvilgtelėjęs, per akimirką. Kažkaip viskas labai sterilu. Lyg nebūtų gyvybės. Kita vertus, čia ir ne gyvenama.

Pamato ir tai, ko tikėjosi, – virš lovos kabo radijo taškas. Tylintis. Reikės pasukinėti – turbūt veikia? Žino, kad Mieste nelikę jokių kitų informacijos šaltinių. Šis vienintelis.

Šeimininkė ištisia jam raktus.

– Išeidamas iš viešbučio atiduokite man. Pavalysime kambarį. Tai tiek... Jei ko prireiktų, nusileiskite apačion pas mane. Po kokios valandos ateikite pusryčiauti.

Jis linkteli ir, išlydėjęs šeimininkę pro duris, iškart užsirakina.

Pirmiausia pasuka į tualetą. Įžiebia šviesą ir išvysta, kaip pilkomis grindų plytelėmis į pakampes nulekia ir pasienio plyšiuose pasislepia du rudi tarakonai. „Viskas čia tik pilka arba ruda“, – nusijuokia mintyse.

Grįžta į kambarį. Paima nusviestą kuprinę ir nė neatvėręs įgrūda į spintą, o pats griūva ant lovos. Spyruoklės gaižiai sugirgžda, čiužinys įdumba. Tik dabar pajunta, koks yra pavargęs: visą naktį prastovėjo laivagalyje, o dar nemažą kelią nužingsniavo iki motelio.

Užsimerkia. Naktis visai be miego, bet valandėlę nusnūsti neverta, nes gali pramiegoti pusryčius, o jaučiasi praalkęs. Kaip sako, net pilvas gurgia. Ir į Statistikos departamentą reikia prisistatyti.

Staigiai pašoka iš lovos prisiminęs, ką iš nuovargio buvo pamiršęs, spyruoklės jį išduoda garsiai sugirgždėdamos. Atsargiai palei sieną prieina prie lango krašto. Matyti motelio kiemas, tolėliau – gatvė. Niekas nestoviniuoja ant šaligatvio, nesidairo į langus. Ne, turbūt kol kas jo neseka, nors greičiausiai tie, kam reikia žinoti, jau suuodė, kad jis atvyko.

Vėl su girgždesiu, tik jau atsargiau atsigula į lovą. Užsimerkia, vietoj lubų tarsi mato prieš išvykstant skaitytą tarnybinio naudojimo dosjė apie Miestą.

Prabėgo ištisas dešimtmetis, kai jame paskelbtas karantinas ir iki šiol vis neatšaukiamas. Užkratas Mieste pasirodė staiga, nežinia iš kur, dar staigiau išplito, bet liko neišaiškinta, kaip jis atsirado, kokia jo kilmė. Bent skaitytuose tarnybiniuose dokumentuose taip rašoma. Labai pavojinga liga – žmonės krito nuo jos kaip nuo maro epidemijos, daugelis mirė, dalis išgyveno sunkiai persirgę, o nežinant užkrato kilmės, nenuoduokiant, kaip gydyti, teliko skelbti karantiną, kad neplistų toliau.